

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 4.5.2007
KOM(2007) 234 endelig

BERETNING FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

**i henhold til artikel 16 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 648/2004 af
31. marts 2004 om vaske- og rengøringsmidler, for så vidt angår fosfater**

BERETNING FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

i henhold til artikel 16 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 648/2004 af 31. marts 2004 om vaske- og rengøringsmidler, for så vidt angår fosfater

(EØS-relevant tekst)

1. INDLEDNING

I artikel 16 i forordning (EF) nr. 648/2004 om vaske- og rengøringsmidler¹ hedder det: "Senest den 8. april 2007 foretager Kommissionen en evaluering og forelægger en rapport og om fornødent et lovgivningsmæssigt forslag om anvendelse af fosfater med henblik på gradvis udfasning eller begrænsning til særlige anvendelser."

1.1. Fosfater i vaske- og rengøringsmidler

Fosfater er nogle af de mest almindelige indholdsstoffer i vaske- og rengøringsmidler til anvendelse i husholdningerne og industrien, og nogle af de indholdsstoffer, der findes i de største mængder. Deres funktion er at reducere vandets hårdhed for at gøre vaske- og rengøringsmidlerne mere effektive. Den mest anvendte type fosfat er STPP (pentanatriumtriphosphat, $\text{Na}_5\text{P}_3\text{O}_{10}$, CAS nr. 7758-29-4, EINECS nr. 231-838-7). Generelt er STPP et effektivt indholdstof i vaske- og rengøringsmidler, og det har følgende funktioner:

- effektiv sekvestrering af hårdhedssalte (og opløsning af dem)
- fjernelse og forebyggelse af belægning på fibre
- forbedring af vaskeprocessen
- bærer for andre indholdsstoffer i vaske- og rengøringsmidler.

Det årlige forbrug af vaske- og rengøringsmidler indeholdende fosfat ligger i EU-25 på ca. 1,8 mio. tons, hvilket svarer til et fosforindhold på ca. 110 000 tons. 90 til 95 % af disse midler anvendes til vask af tøj og til opvask i husholdningerne. Til sammenligning svarer anvendelsen af fosfater i gødningstoffer til ca. 1,25 mio. tons fosfor om året.

Der er ingen sundhedsmæssige betænkeligheder i forbindelse med brug af STPP i vaske- og rengøringsmidler. Videnskabeligt materiale af nyere dato indikerer², at STPP har en meget lav akut toksicitet ved indtagelse eller påføring på huden, mens der ikke er konstateret mutagene eller genotoksiske virkninger.

Fosfater er essentielle næringsstoffer, og det er da også derfor, at de bruges i kunstgødning. Det vigtigste problem med hensyn til brug af fosfat i vaske- og rengøringsmidler er, at dette

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 648/2004 om vaske- og rengøringsmidler (EUT L 104 af 8.4.2004, s. 1).

² Sodium Tripolyphosphate (STPP) CAS: 7758-29-4 Human & Environmental Risk Assessment on ingredients of European household cleaning products, HERA (2003).

kan medføre for mange næringsstoffer i vandmiljøet, hvilket igen kan medføre problemer med eutrofiering.

Eutrofiering kan defineres som: *"vands berigelse med næringssalte, især kvælstof - og/eller fosforforbindelser, der medfører øget algevækst og udvikling af højere former for planteliv, som igen resulterer i en uønsket forstyrrelse af balancen mellem organismene i vandet og af vandets kvalitet"*³.

Eutrofiering er et komplekst fænomen, hvor fosfater ofte, men ikke altid, spiller hovedrollen. Øget bekymring med hensyn til STTP's bidrag til eutrofiering har i mange lande ført til et skifte hen imod fosfatfri vaskemidler. Tabel 1 (bilaget) viser de fosfatfrie vaske- og rengøringsmidlers nuværende markedsandel i EU-25. Vaske- og rengøringsmidler udledes først og fremmest til vandmiljøet ved spildevandsrensning. Mængderne af STPP fra vaske- og rengøringsmidler, som kommer ud i vandmiljøet, varierer betydeligt mellem de forskellige EU-medlemsstater, afhængigt af omfanget af tertiær behandling af spildevandet. Tertiær behandling er dyr og er ikke et krav for alle spildevandsudledninger (især i mindre bebyggelsesområder foregår der ikke en tilstrækkelig behandling). Fosfat fra gødning anvendt på landbrugsjord optages først og fremmest af afgrøderne, men der sker en vis afstrømning til overfladevandet. En tredje hovedkilde til fosfor er affaldsstoffer fra menneskets stofskifte.

De vigtigste alternativer til STTP i vaskemidler er, med en markedsandel på over 60 %, zeolitter (især zeolit A), som imidlertid anvendes sammen med stadig større mængder af andre indholdsstoffer, som f.eks. som cobuildere og blegemidler.

Opvaskemidler er stadig først og fremmest fosfatbaserede. Med fremkomsten af fosfatfrie vaskemidler til tøjvask er opvaskemidlernes andel af den samlede udledning af fosfat fra vaske- og rengøringsmidler steget til ca. 25 %.

1.2. EU-lovgivning, som vedrører eutrofiering

Der er flere EU-direktiver, der begrænser koncentrationen af næringsstoffer i overfladevandet, og derved er med til at modvirke eutrofiering:

Direktiv 91/271/EØF³ om rensning af byspildevand, i henhold til hvilket tertiær behandling (som fjerner fosfater) kræves i spildevandsanlæg, der betjener byområder på over 10 000 personækvivalenter, og som udledes til områder, der er følsomme over for eutrofiering.

Direktiv 91/676/EØF⁴ om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget (nitratdirektivet), i henhold til hvilket, medlemsstaterne skal udpege sårbare zoner, hvor der skal gennemføres handlingsprogrammer for at reducere vandforurening som følge af kvælstofforbindelser.

Direktiv 96/61/EF⁵ om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening, i henhold til hvilket medlemsstaterne skal udstede tilladelser til visse industrianlæg i henhold til "bedste tilgængelige teknik". Direktivets bilag III, den vejledende liste over de vigtigste forurenende stoffer, der skal tages hensyn til, hvis de er relevante for fastsættelsen af

³ Direktiv 91/271/EØF (EFT L 135 af 30.5.1991, s. 40).

⁴ Direktiv 91/676/EØF (EFT L 135 af 31.12. 1991, s. 1).

⁵ Direktiv 96/61/EF (EFT L 257 af 10.10.1996, s. 26).

emissionsgrænseværdier, omfatter stoffer, der bidrager til eutrofiering, især nitrater og fosfater.

Direktiv 2000/60/EF⁶, vandrammedirektivet, har medført, at der fokuseres mere på eutrofiering, og at der anlægges en mere holistisk indfaldsvinkel til forvaltning af vand⁷. Medlemsstaterne skal gennemføre programmer for at sikre, at alle vandmyndigheder i EU kan opnå "god status" senest i 2015. I tilfælde, hvor overvågning og vurdering i henhold til vandrammedirektivet viser, at tilførsler af fosfor i betydelig grad bidrager til eutrofiering, skal medlemsstaterne gennemføre foranstaltninger for at tage hånd om dette problem.

1.3. Lovgivning i Europa om fosfater i vaske- og rengøringsmidler

Mens man afventer harmonisering på europæisk plan, giver forordningen om vaske- og rengøringsmidler medlemsstaterne mulighed for at opretholde nationale foranstaltninger, eller indføre nye, for at begrænse indholdet af fosfat i vaske- og rengøringsmidler. Som det er tilfældet med andre nationale foranstaltninger uden for det harmoniserede område, skal medlemsstaterne indberette udkast til foranstaltninger i henhold til bestemmelserne i direktiv 98/34/EF⁸ og påvise, at de både er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet og forholdsmæssige. Vandrammedirektivet kan give en mekanisme, hvor medlemsstaterne gennem risikoanalysen (artikel 5) og udarbejdelsen af et omkostningseffektivt indsatsprogram (artikel 11) kan påvise, at begrænsninger er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet og forholdsmæssige.

Belgien, Italien, Nederlandene, Tjekkiet og Tyskland og har allerede indført lovgivning for at reducere eller forbyde anvendelsen af fosfater i vaske- og rengøringsmidler med henblik på at reducere eutrofiering. Frankrig og Sverige har for nylig meddelt, at de har til hensigt at gøre det samme. Danmark, Finland, Østrig og Irland, og sætter deres lid til frivillige forpligtelser fra vaske- og rengøringsmiddelproducenternes side til at udfase fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler. Syv medlemsstater har kun fosfatfrie vaskemidler til tøjvask – jf. bilagets tabel 1. Kommissionen ønsker ikke med denne rapport at sætte spørgsmålstegn ved disse allerede eksisterende foranstaltninger.

2. KOMMISSIONENS INDSATS MED HENSYN TIL EVALUERING AFBRUGEN AF FOSFATER I VASKE- OG RENGØRINGSMIDLER

2.1. Foranstaltninger før vedtagelsen af forordning (EF) nr. 648/2004

Som en af de første aktiviteter med hensyn til fosfater i vaske- og rengøringsmidler bad Kommissionen et konsulentfirma, WRc, om at undersøge omkostninger og fordele ved at substituere fosfor⁹ i vaske- og rengøringsmidler i husholdningerne med andre buildere og anbefale de mest hensigtsmæssige metoder til reduktion af fosforkoncentrationer i overfladevand. I undersøgelsen, der blev offentliggjort i juni 2002¹⁰, var konklusionerne:

⁶ Direktiv 2000/60/EØF (EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1).

⁷ Direktiv 91/271/EØF, 91/767/EØF og 96/61/EF er "grundlæggende foranstaltninger" under vandrammedirektivet og skal koordineres og om nødvendigt suppleres for at opnå de obligatoriske mål.

⁸ Direktiv 98/34/EF (EFT L 204 af 21.7.1998, s. 37).

⁹ I miljørapporter menes med "fosfor" fosforforbindelser generelt.

¹⁰ "Phosphates and alternative detergent builders". Findes på adressen:
http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/info/docs_en.htm

- At en række lande med held har reduceret eutrofieringen ved gennemførelse af foranstaltninger til reduktion af fosforbelastningen med 70 til 90 %.
- Et forbud mod anvendelse af fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler kan føre til en reduktion af fosforbelastningen med indtil 40 %, hvilket i sig selv dog ikke er nok til opnå en væsentlig forbedring med hensyn til eutrofiering.
- At zeolit A kan anses for at være et godt alternativ til STPP. Der blev kun konstateret mindre forskelle i forhold til STPP med hensyn til de samlede produktionsomkostninger i form af energiforbrug og produktion af slam i rensningsanlæg, mens det også blev konstateret, at zeolit A ikke var toksisk over for vandets fauna eller over for mennesker, og at fremstillingen giver færre toksiske affaldsprodukter.

Kommissionens Videnskabelige Komité for Toksicitet, Økotoksicitet og Miljø (SCTEE) afgav i marts 2003 en udtalelse¹¹ om WRc-rapporten, i hvilken komitéen påpegede en række svagheder, fandt at rapportens konklusioner ikke var tilstrækkeligt underbyggede og gjorde opmærksom på, at en mere omfattende gennemgang af faglitteraturen måske ville gøre det muligt at behandle de påpegede svagheder på passende vis. Svaghederne vedrørte både vurderingen af STPP's virkninger på eutrofiering og manglende viden om miljørisici med hensyn til alternativerne til STPP, ikke blot zeolit A, men også de andre stoffer, som f.eks. polycarboxylsyre, der anvendes sammen med dette stof.

Kommissionens tjenestegrene fulgte SCTEE's anbefalinger og indsamlede yderligere data fra faglitteraturen, herunder HERA-risikovurderinger for STPP og zeolit A, og anmodede SCTEE om at behandle spørgsmål, der ikke var blevet behandlet fyldestgørende i WRc-rapporten.

I sin udtalelse af november 2003 konkluderede SCTEE:

- Hvis der ikke gennemføres foranstaltninger til reduktion af indholdet af STPP i vaske- og rengøringsmidler, kan bidraget af fosfor fra denne kilde til den samlede fosforbelastning i overfladevand variere betydeligt (fra ca. 10 til ca. 40 %) som en funktion af forskellige menneskelige aktiviteter og arealanvendelse. Anvendelse af STPP i vaske- og rengøringsmidler vil derfor i nogle områder af det udvidede EU medføre en betydelig forøgelse af fosforbelastningen i overfladevandet og en betydelig risiko for eutrofiering.
- Den nuværende situation i Europa har ændret sig betydeligt i forhold til 1980'erne, fordi mange europæiske lande har gennemført foranstaltninger til reduktion af STPP, således at fosfor fra vaske- og rengøringsmidler ikke længere er en betydelig bidragsyder, mens andre kilder bidrager med en større procentandel til den samlede fosforbelastning.
- Bidraget til eutrofiering fra fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler er meget forskelligt fra land til land og i forskellige afvandsingsområder som funktion af menneskelig aktivitet og arealanvendelse.

¹¹ Findes på adressen: http://ec.europa.eu/health/ph_risk/committees/sct/sct_opinions_en.htm

Generelt bemærkede SCTEE, at HERA-risikovurderingen vedrørende STPP ikke beskæftigede sig med eutrofieringsproblemet, og foreslog, hvordan dette bedst kunne gøres: "... en kvantitativ vurdering af eutrofiering i vandet i EU i forhold til fosforbelastningen fra forskellige kilder og især i forhold til bidraget fra STPP kunne gennemføres på grundlag af eksisterende information fra forsøg og modeller" og "... en landskabsevaluering med sandsynlige resultater for de enkelte landskabsscenerier" var påkrævet.

2.2. Foranstaltninger efter vedtagelsen af forordning (EF) nr. 648/2004

Der blev gennemført en yderligere undersøgelse i overensstemmelse med SCTEE's udtalelse af november 2003 for at fremskaffe kvantitative skøn over, hvilken virkning en udskiftning af fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler med fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler ville have for eutrofieringen. Denne undersøgelse blev finansieret af industrisammenslutningen for fabrikanten af fosfater til vaske- og rengøringsmidler, CEEP (Centre Européen d'Etudes des Polyphosphates), og blev udført af konsulentfirmaet Green Planet Research i samarbejde med forskningsinstitutionen INIA (det spanske nationale institut for forskning og teknologi for landbrug og fødevarer).

Metoden til en sandsynlighedsbaseret risikovurdering var udviklet af INIA i september 2005, og den blev justeret på baggrund af drøftelser med en gruppe bestående af 17 eksperter inden for eutrofiering på en workshop i Madrid i november 2005. Den endelige rapport med titlen "Development of a European Quantitative Eutrophication Risk Assessment of Polyphosphates in Detergents"¹² blev offentliggjort i oktober 2006 og konkluderede:

- Yderligere eutrofieringsrisici relateret til fosfater fra vaske- og rengøringsmidler er meget forskellige i de forskellige regioner i EU som følge af faktorer som de hydrologiske forhold, befolkningstæthed og landbrugsintensitet.
- I ingen af de analyserede typer økoregioner, dvs. i) atlantiske, nord- og centraleuropæiske søer med ringe dybde og ii) vandområder i Middelhavsområdet, steg eutrofieringsrisikoen lineært ved højere fosforkoncentrationer.
- Forskellen mellem den samlede eutrofieringsrisiko og risikoen uden fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler ligger typisk på 2 – 8 % baseret på effektvurderingen i Middelhavsområdet og på 0,4 - 2 % baseret på effektvurderingen i de atlantiske, nord og centraleuropæiske områder.

En yderligere undersøgelse gennemført af RPA (Risk & Policy Analysts Ltd.) blev bestilt for at udfylde hullet med hensyn til data vedrørende brugen, egenskaberne og miljøvirkningerne for en repræsentativ række ikke-overfladeaktive organiske indholdsstoffer i vaske- og rengøringsmidler og med hensyn til at vurdere de socioøkonomiske virkninger af et skifte fra fosfatbaserede til zeolitbaserede vaske- og rengøringsmidler.

Undersøgelsen viste, at nogle af de yderligere cobuildere, der er nødvendige i zeolitbaserede vaske- og rengøringsmidler, også anvendes i STPP-baserede vaske- og rengøringsmidler, om end i mindre koncentrationer. Et skifte til zeolitbaserede vaske- og rengøringsmidler ville

¹² Findes på adressen: http://ec.europa.eu/enterprise/chemicals/legislation/detergents/index_en.htm

derfor ikke nødvendigvis føre til et større antal cobuilder-stoffer i miljøet, men deres koncentrationer ville måske øges.

Polycarboxylater og phosphonater blev identificeret som to grupper af cobuildere, som ikke let bionedbrydes i miljøet. Polycarboxylaters toksicitet og økotoksicitet er ringe, og de anses ikke for at være skadelige. Derimod kan der måske være grund til nogen bekymring med hensyn til nogle phosphonaters toksicitet for vandmiljøet, f.eks. 1-hydroxyethan-1,1-diphosphonsyre. Der var imidlertid ikke tilstrækkelige miljømæssige overvågningsdata for dette stof, og miljørisikoen kunne derfor ikke vurderes.

Den anden del af undersøgelsen søgte at komplementere eutrofieringsundersøgelsen fra INIA/CEEP med en vurdering af de samlede omkostninger og fordele ved et skifte fra STPP til zeolitter i vaske- og rengøringsmidler, herunder risici for sundhed og miljø, myndighedernes omkostningsbesparelser til anlæg til tertiær spildevandsbehandling og de øgede omkostninger for fabrikkerne til omformulering af vaske- og rengøringsmidler.

I rapporten¹³ med titlen “Non-surfactant organic ingredients and zeolite-based detergents”, der blev afleveret i juni 2006, blev det anbefalet, at:

- vaske- og rengøringsmiddelindustrien skulle opfordres til at udvikle fosfatfrie vaskemidler til opvaskemaskiner
- der skulle gennemføres drøftelser med vaske- og rengøringsmiddelindustrien for at nå til enighed om et datasæt (om egenskaber, sundhedsvirkninger og miljøvirkninger), som kunne samles og offentliggøres for de forskellige polymere indholdsstoffer
- brugen af fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler ikke skulle tilskyndes, hvis ikke alle indholdsstofferne kan påvises ikke at udgøre en risiko for menneskers sundhed eller miljøet.

Den vigtigste fordel ved et skifte til fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler vil være en reduktion af fosforbelastningen i miljøet, hvilket måske kan reducere problemerne med eutrofiering. Kvalitativt vil de største fordele kunne opnås i lande med:

- et stort forbrug af fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler
- ringe udbredelse af tertiær spildevandsbehandling og
- problemer med eutrofiering.

Ved at tildele hvert af disse kriterier en vægtningsfaktor blev der afledt en enkelt indikator for hvert land for de potentielle fordele ved et skifte til fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler – jf. tabel 2 (bilag). Denne ret forsimplede analyse viser, at de potentielle fordele ved et skifte til fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler afviger betydeligt fra land til land.

Omkostningerne ved et skift til zeolitbaserede vaske- og rengøringsmidler omfatter:

¹³ Findes på adressen: http://ec.europa.eu/enterprise/chemicals/legislation/detergents/index_en.htm

- Alvorlige negative virkninger i forsyningskæden for fosfat. Seks fabrikanter af STPP i EU vil blive berørt i betydeligt omfang.
- Det vil være nødvendigt for producenterne at omformulere/rebrande vaske- og rengøringsmidler (mere komplekst og vanskeligt for de mindre producenter) med gennemsnitlige omkostninger på 20 000 EUR pr. formulering.
- En potentiel øget risiko for mennesker og/eller miljøet. Omkostninger til yderligere testning som følge af behovet for yderligere risikovurderinger.

Arbejdsgruppen vedrørende vaske- og rengøringsmidler drøftede de to rapporter i november 2006 og fandt, at RPA-rapporten gav nyttige oplysninger om omkostningerne ved et skifte til fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler.

Med hensyn til INIA-rapporten blev det især bemærket, at:

- de data, der blev anvendt til modelberegninger, var temmelig begrænsede, og at der kun forelå resultater for to generiske geografiske scenarier
- modelberegningerne var begrænset til to flodbassiner (og søbassiner), mens eutrofiering i EU også er et problem i kyst- og havmiljøer, f.eks. i Østersøen, Nordsøen, Sortehavet og Adriaterhavet
- der også bør tages hensyn til det igangværende MARE/HELCOM-projekt for Østersøen og UNDF-GEF-projektet for Donau-bassinet, før der drages endelige konklusioner med hensyn til fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidlers virkninger på eutrofieringen i EU.

UNDP-GEF-projektet (UNDP-GEF Danube Regional Project), der finansieres af FNs projektgennemførelsesorganisation (UNOPS) med henblik på at udvikle anbefalinger vedrørende reduktionen af fosforindholdet i vaske- og rengøringsmidler i Donau-bassinet, har frembragt detaljerede data om fosfatkoncentration og eutrofiering i Donau. I slutrapporten¹⁴ konkluderes det:

"Samtidig med at det erkendes, at andre foranstaltninger, f.eks. forbedret opsamling og behandling af byspildevand og "god landbrugspraksis", er påkrævede som komplementære foranstaltninger, viser undersøgelsen klart, at der er rige muligheder for at bidrage til en løsning af eutrofieringsproblemet ved at udskifte fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler med fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler og derigennem reducere den samlede fosfatbelastning".

Anbefalingen til landene i Donau-bassinet er derfor at gå videre med national lovgivning og/eller yderligere frivillige aftaler om erstatning af fosfor-baserede vaske- og rengøringsmidler for at beskytte Donau og Sortehavet, mens man venter på resultatet af Kommissionens vurdering af behovet for foranstaltninger på EU-niveau. Dette blev gentaget på et møde på højt plan mellem alle de 16 lande ved Donau og Sortehavet og Europa-Kommissionen i en erklæring om beskyttelse af vand¹⁵. Da der ikke finder en harmoniseret

¹⁴ UNDP/GEF-rapporten om Donau findes på adressen: http://www.undp-drp.org/drp/activities_1-8_detergents.html

¹⁵ http://www.icpdr.org/icpdr-pages/water_protection_declaration.htm

fællesskabsindsats sted, forekommer denne fremgangsmåde i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet og forholdsmæssig.

2.3. Aktioner stadig under gennemførelse i april 2007

2.3.1. Yderligere evalueringer gennemført af Den Videnskabelige Komité for Sundheds- og Miljørisici (SCHER)

De seneste rapporter fra RPA og INIA blev forelagt til udtalelse for Den Videnskabelige Komité for Sundheds- og Miljørisici (SCHER) i november 2006.

Ifølge mandatet skulle SCHER vurdere rapporternes videnskabelige kvalitet generelt og kommentere den anvendte metode og de anvendte antagelser, herunder navnlig:

- kvaliteten af den konceptuelle model
- skønnenes, resultaternes og konklusionernes nøjagtighed og validitet
- hvorvidt anvendelsen af fosfater i vaske- og rengøringsmidler bidrager signifikant til eutrofiering på EU-plan.

For så vidt angår RPA-rapporten blev SCHER anmodet om at udtale sig om:

- hvorvidt et skifte til fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler ville øge sundheds- og miljørisici
- risici i forbindelse med cobuildere, herunder polycarboxylater og fosphonater.

Der er blevet nedsat to arbejdsgrupper, og der forventes ikke en udtalelse før udgangen af maj 2007.

2.3.2. Kommissionens indsats under vandrammedirektivet

I henhold til vandrammedirektivet skal medlemsstaterne sikre en god økologisk og kemisk tilstand for overfladevand senest i 2015. Der findes en vejledning¹⁶ med en harmoniseret metode til vurdering af risiko for eutrofiering i sammenhæng med EU-politikken. Alle medlemsstater har gennemgået den menneskelige aktivitets miljøvirkninger med hensyn til overflade- og grundvandets tilstand og foretaget en indberetning i 2005¹⁷. Rapporterne viser, at eutrofiering stadig er et stort problem, og at fosforforurening i mange flodbassiner stammer fra en række forskellige kilder. Medlemsstaterne skal have udarbejdet et indsatsprogram senest i december 2009 for at opfylde målene i vandrammedirektivet, som, hvis det er begrundet, kan omfatte bindende eller frivillige aftaler om begrænsning af fosfater i vaske- og rengøringsmidler. I henhold til vandrammedirektivet skal sådanne foranstaltninger være omkostningseffektive og rimelige.

¹⁶ Findes på adressen:
http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/thematic_documents/13_eutrophication

¹⁷ Rapporter i forbindelse med vandrammedirektivet findes på adressen:
http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/implementation_documents_1&vm=detailed&sb=Title

En interkalibreringsproces er under gennemførelse for at sikre, at man forstår det samme ved "god økologisk tilstand" i alle medlemsstaterne mere sammenlignelig og bringe begrebet mere i overensstemmelse med definitionerne i vandrammedirektivet og derved harmonisere vurderingsprocedurerne til bestemmelse af eutrofieringsrisici. Der arbejdes på at fastsætte grænser for "god økologisk tilstand", der skal gælde for alle nationale klassificeringssystemer.

Ved interkalibreringen vil der blive anvendt flere tusinde datasæt fra mindst 1500 overvågningslokaliteter (Kommissionens beslutning 2005/646/EF¹⁸) i hele Europa.

Kommissionen er i øjeblikket ved at forberede en beslutning om offentliggørelse af resultaterne af interkalibreringen, som forventes vedtaget i slutningen af 2007 i overensstemmelse med artikel 21 i direktiv 2000/60/EF.

2.3.3. MARE/HELCOM-projektet vedrørende Østersøområdet

I dette projekt vurderes forskellige løsningsmodeller (herunder anvendelse af "fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler") til forbedring af vandkvaliteten i Østersøområdet. Et scenario, hvor fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler anvendes i alle de baltiske lande, mens spildevandsbehandlingen forbliver på samme niveau som i 2000, giver mindre forbedringer end et scenario, hvor man fortsætter med anvendelse af fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler, men hvor spildevandsbehandlingen forbedres i overensstemmelse med direktivet om rensning af byspildevand. En kombination af forbedret spildevandsbehandling og anvendelse af fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler ville mindske belastningen af næringsstoffer og derved forbedre vandmiljøet mere end en af foranstaltningerne alene.

3. RESUMÉ OG KONKLUSIONER

Kommissionen har truffet et betydeligt antal foranstaltninger for at etablere den videnbase, der er nødvendig for at evaluere virkningerne med hensyn til eutrofiering som følge af brugen af fosfater i vaske- og rengøringsmidler, således som det kræves i henhold til artikel 16, stk. 1, i forordning 648/2004.

På basis af resultaterne af en tidligere undersøgelse vedrørende virkningen af fosfater i vaske- og rengøringsmidler på eutrofiering gennemført af WRc i 2002 og udtalelser fra Kommissionens videnskabelige komité i marts og november 2003 blev der gennemført to yderligere undersøgelser for at udfylde de huller i dataene, der var blevet identificeret i komitéens udtalelser. Resultaterne af disse to yderligere undersøgelser blev drøftet med delegerede fra medlemsstaterne på et møde i arbejdsgruppen vedrørende vaske- og rengøringsmidler i november 2006 og er derefter blevet forelagt Kommissionens videnskabelige komité til udtalelse, som endnu afventes.

Ifølge rapporter forelagt i henhold til vandrammedirektivet er eutrofiering stadig en af de vigtigste trusler for ferskvand og marine farvande. Med hensyn til forståelse af problemerne er der gjort store fremskridt de seneste år. I april 2007 er viden om eutrofiering stadig under hastig udvikling, og omfattende yderligere data om vurdering af vandkvalitet i hele EU forventes snart at foreligge som et resultat af interkalibreringen under vandrammedirektivet.

¹⁸ Kommissionens beslutning 2005/646/EF (EUT L 243 af 17.9.2005, s 1).

En afgørelse om, hvorvidt begrænsning af fosfater i vaske- og rengøringsmidler er berettiget på EU-plan, vil blive truffet, når der er indsamlet tilstrækkelig dokumentation, og forskellige løsningsmodeller er blevet drøftet med arbejdsgruppen for vaske- og rengøringsmidler. Navnlig bør begrundelsen for harmoniserede foranstaltninger afvente resultatet af Kommissionens videnskabelige komités udtalelse om de allerede gennemførte undersøgelser. Kommissionen vil igangsætte en konsekvensanalyse i 2007 med det mål om muligt at afslutte den i 2008, afhængigt af den kommende udtalelse fra den videnskabelige komité og omfanget af identificerede uafklarede spørgsmål. Kommissionen forelægger et lovgivningsforslag, så snart der er truffet en afgørelse om, at der er begrundelse for at indføre begrænsninger.

Indtil en sådan afgørelse foreligger, minder Kommissionen om, at medlemsstaterne kan gå videre med foranstaltninger til erstatning af fosfatbaserede vaske- og rengøringsmidler, hvis dette kan begrundes ud fra hensyn til miljøet (f.eks. på grundlag af vandrammedirektivet). Medlemsstater, der ønsker at indføre "tekniske forskrifter" i henhold til direktiv 98/34/EF, skal underrette Kommissionen og begrunde, at sådanne foranstaltninger er i overensstemmelse med direktivets krav.

BILAG

Tabel 1 - I hvilken grad er vaskemidlerne til tøjvask fosfatfrie* i medlemsstaterne (EU-25)		
<i>Medlemsstat</i>	<i>Befolkning (i mio.)</i>	<i>% fosfatfrit</i>
Belgien	10,4	100
Tjekkiet	10,2	35
Danmark	5,4	80
Tyskland	82,5	100
Estland	1,3	20
Grækenland	11,0	50
Frankrig	59,9	50
Irland	4,0	100
Italien	57,8	100
Cypern	0,7	20
Letland	2,3	20
Litauen	3,4	20
Luxembourg	0,4	100
Ungarn	10,1	30
Malta	0,4	20
Nederlandene	16,2	100
Østrig	8,1	100
Polen	38,2	15
Portugal	10,4	30
Slovenien	2,0	95
Slovakiet	5,4	20
Spanien	42,2	40
Finland	5,2	90
Sverige	9,0	85
Det Forenede Kongerige	59,5	55
EU-25	456,0	66

* Ved "fosfatfrie" forstås overensstemmelse med national lovgivning om begrænsning af fosfatindholdet (ikke nødvendigvis nul).

(RPA-rapport 2006, <http://ec.europa.eu/enterprise/chemicals/legislation/detergents>)

Tabel 2 – Fordele ved skifte til fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler		
Resultat	Beskrivelse	Medlemsstater
>10	<i>Maksimalle fordele</i>	Tjekkiet, Polen, Spanien, Letland, Litauen, Portugal, Slovakiet
5-10	<i>Nogle fordele</i>	Grækenland, Cypern, Estland, Det Forenede Kongerige, Luxembourg, Ungarn, Belgien, Frankrig
1-5	<i>Få fordele</i>	Danmark, Finland, Østrig, Sverige, Irland, Slovenien, Italien, Nederlandene, Tyskland
0	<i>Ingen fordele</i>	Malta

En indikator for, hvilke EU-lande der ville opnå mest ved et skifte fra fosfatfrie vaske- og rengøringsmidler, baseret på tre kriterier: 1) årsforbrug af fosfat i vaske- og rengøringsmidler pr. indbygger, 2) procentdel af befolkning omfattet af tertiær vandbehandling, 3) omfanget af problemer med hensyn til eutrofiering

(RPA-rapporten 2006, <http://ec.europa.eu/enterprise/chemicals/legislation/detergents>)